

HEYDƏR ƏLİYEV: ZAMAN, ŞƏXSİYYƏT VƏ ƏBƏDİYYƏT FAKTORU..

Müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 101 illiyi ərofəsindəyik. Hər bir tarixi şəxsiyyətin xidmətləri mənsub olduğu xalqın yaddaşında əbədi qalır, qızıl səhifəyə çevirilir. Çünkü ele insanlar var ki, onlar həm də bəşəri əhəmiyyətli işlərlə yad-daşlara hökk olurlar. Azərbaycan xalqının görkəmli oğlu Heydər Əliyev məhz həmin şəxsiyyətlərdəndir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bir fikrini yada salaq: “Heydər Əliyevin timsalında biz əyani şəkildə görürük ki, şəxsiyyətlərin tarixdəki rolu bəzi hallarda əvəzolunmaz olur. Heydər Əliyev şəxsiyyəti, Heydər Əliyev dühası bugünkü Azərbaycanın uğurlu inkişafının təməlində dayanan bir amildir”.

Bu gün müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, xalqının və dövlətinin müstəqilliyi, inkişafı naminə böyük və əvəzedilməz işlər görmüş, bununla bağlı tarixi proseslərə təsir göstərmiş Ümum-milli Lider Heydər Əliyev hər zaman fəxr edəcəyimiz, qürur hissi ilə xatırlayacağımız tarixi yaradan şəxsiyyətdir. Bütün ömrünü dövlətimizin möhkəmlənməsinə, gələcək inkişafına sərf etmiş, əməlləri ilə xalqın sonsuz məhəbbətini qazanmış, bugünkü müstəqil, müasir, azad və fira-van Azərbaycanın qurucusuna çevrilmiş Ulu Öndər Heydər Əliyev haqqında danışmaq hər bir azərbaycanlıda təbii qürur hissi doğurur. İndi dünyanın harasında olursa-olsun Heydər Əliyev deyiləndə Azərbay-can, Azərbaycan deyiləndə Heydər Əliyev göz önünə gelir. Onun böyük qürurla söylədiyi: "Mən həmişə fəxr etmişəm və bu gün də fəxr edirəm ki, mən Azərbaycanlıyam!" sözürləri bu böyük insanın öz xalqına öz tor-pağına nə qədər bağlı olduğunu bir daha təsdiq edir. Həzrəti Məhəmməd Əleyhissalamın hədislərinin birlində buyurulur ki: "Həqiqət o deyil ki, onu yalnız sən təsdiq edirsən, həqiqət odur ki, onu sənin düşmənlərin də etiraf edir".

Heydər Əliyev şəxsiyyətinin böyüklüyünü yalnız Azərbaycan xalqı deyil, hətta onun uğurlarına sevinmeyənlər belə etiraf edir, bu dahi şəxsiyyətin qlobal liderliyini ehtiramla dələ götürirlər. Ulu Öndər Heydər Əliyev böyük zəka və iradə ilə zamani, nəinki idarə etmiş, qabaqlamış hətta irəli aparmışdır. Onun bir amalı var idi - qurduğu mütərəqqi dövləti beynəlxalq aləmdə tanıtmaq, lider ölkələrdən birinə çevirmək. Və bu amal gerçəkliyə çevrilib. Çünkü Ümummilli Lider Heydər Əliyev yolu bu gün Onum ən layiqli davamçısı, Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir, yaşıadılır. Çünkü Heydər Əliyev ideyası əbədi və dönməzdır. Məhz Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illiyi ilə bağlı 2023-cü ilin "Heydər Əliyev İli" elan edilməsi Dahi Liderimizin Azərbaycanın ən yeni tarixinin 35 ilə yaxın dövründə Azərbaycan xalqı, dövlətçiliyimiz, müstəqilliyimiz qorunması və möhkəmləndirilməsi uğrunda yorulmaz fəaliyyətine və misilsiz xidmətlərinə verilən yüksək dəvərdir.

Heydər Əliyev hələ hakimiyyyətinin birinci dövründə Azərbaycanın müstəqil gələcəyini düşünərək bir-birindən mühüm addımlar atmışdır. Bu fikir hər zaman önə çəkilir ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev hakimiyətinin birinci dövründə Azərbaycanı keçmiş İttifaqın ən geridə qalmış respublikasından qabaqcıl olkeyə çevirdiyi kimi, hakimiyətinin ikinci mərhələsində da müstəqilliyimizin xilaskarı kimi adını tarixə qızıl hərflərlə yazdı. Azərbaycan Respublikasına rəhbərlik etdiyi 1969-1982 və 1993-2002-ci illər sənədlək Azərb

*Zərifə Quliyeva,
YAP Veteranlar Şurasının üzvü,
"Modern ailə və inkişaf"*

baycan tarixinin Heydər Əliyev epoxası dövründür. Birinci mərhələni əhatə edən 1969-1982-ci illərdə Azərbaycan keçmiş Sovetlər İttifaqında geridə qalmış bir respublikadan inkişaf etmiş ölkə səviyyəsinə yüksəldilmişdir. Sonradan Kremlə fəaliyyət göstərdiyi illərdə - 1982-1987-ci illərdə Siyasi Büronun üzvü olmaqla SSRİ Nazirlər Soveti Sədrinin birinci müavini vəzifəsinə yüksələndə də qəlbə daim xalqımızla birgə döyünmüşdür. O dövrə ölkənin ən mühüm sahələrinə rəhbərlik məhz Ulu Öndərimizə etibar edilmişdir. Həmin dövrə də Azərbaycanın inkişafını, əlaqələrinin möh-

Səxsiyyətə sonsuz etimadının əsas səbəblərindəndir. Məhz bu hadisədən sonra Azərbaycanda xalq hərəkatı milli azadlıq hərəkatına çevrildi. Əgər 1987-ci ilde Azərbaycan xalqı ərazi bütövlüyü və Qarabağın qorunması uğrunda mübarizəyə qalxmışsa, 1990-ci ilin yanvarından sonra gedən mübarizə artıq müstəqillik, azadlıq, suverenlik istiqlal uğrunda mübarizə idi. Heydər Əliyevin məhz həmin çıxışı, çağırışı Azərbaycanın siyasi həyatında böyük dəyişiklik məqamı oldu və milli azadlıq, istiqlal uğrunda mübarizə başlandı. Bu mübarizə 1991-ci ildə Azərbaycanın dövlət müstəqilli-

Ulu Öndər Heydər Əliyev 1993-cü ildə xalqın təkidliliklə tələbi ilə həkimiyətə qayıdırından sonra müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycanın yaşadıqçı çətinliklər fonunda ha-

hini yaşadığı çözümüklere tonundan ha-

həyatımın məqsədi Azərbaycandır, Azərbaycan xalqıdır, Azərbaycan Respublikasıdır, Azərbaycan vətəndaşıdır. Əgər mən buna nail ola bilsem, ən xoşbəxt adam kimi həyatımı başa çatdıracağam. Buna da nail olmağa çalışıram və çalışacağam”.

Bütün mənəli həyatını ölkəmizin tərəqqisinə, insanların rifahının yaxşılaşdırılmasına həsr edən Ümummilli Liderimizin ən böyük arzusu işğal olunmuş torpaqlarımızın azad edilməsi idi. O, bunun üçün var qüvvəsi ilə çalışırdı. Doğma ocaqlarından didərgin düşmüş qaçqın və məcburi köçkünlərin bütün problemlərinin həll olunması üçün bütün imkanları səfərbər etmişdir. Və onun ən böyük xidmətlərindən biri də 1994-cü ildə ateqşəslə bağlı sənədin imzalanması olmuşdur. Qazanılan bütün nailiyyətlərin əsasında Ümummilli Lider tərəfindən müəyyənləşdirilən

gündə 300-ə qədər yaşayış məntəqəsi, 5 şəhər, 4 qəsəbə, xeyli sayıda strateji yüksəkliklər işğaldan azad edildikdən sonra diz çökən Ermənistən çıxılmaz vəziyyətdə qaldı. Ya tamamilə məhv olmalı idi, ya da Bəyanata imza atıb möglubiyyətini etraf etməli idi. Noyabrın 10-da imzalanan üçtərəfli Bəyanat Azərbaycanın 30 ilə yaxın dövrədə gözlədiyi anın dünyaya təqdimatı oldu. Noyabrın 8-də, 28 illik həsrətdən sonra Qarabağın ürəyi Şuşanın rəşadəti ordu-muz tərəfindən işğaldan azad edilməsi İkinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycanın ən mühüm qələbələrindən biri oldu. Müharibədə asan qələbə olmur. Bu Qələbəni 3 minə yaxın şəhidimizin qanı ilə, hərçılərimizin sückaətləri ilə qazandıq. Şuşanın işğaldan azad olunduğu günün Zəfər Günü, İkinci Qarabağ müharibəsinin başlandığı 27 sentyabr tarixi-

səlisə və inkişafa nail olub. Ən əsası isə sentyabrin 27-dən başlayan, 44 gün davam edən və işğal altındakı ərazilərimizin qaytarılması ilə nəticələnən Vətən Müharibəsi tariximizin en parlaq səhifəsinə, Azərbaycan xalqının iftixar və qürur mənəbəyinə çevrildi. Azərbaycan xalqı öz liderinin - müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin ətrafında six birləşərək bütün dünyaya öz gücünü, mətinliyini, mübarizliyini nümayiş etdirdi. Prezident İlham Əliyev yalnız hərb meydanında müzəffər sərkərdə deyil, diplomatik cəbhədə böyük strateq nümunəsi ortaya qoysa, informasiya müharibəsində Azərbaycanın haqq səsi oldu, cəsarətlə bütün təzyiqlərə sına gərdi, öz xalqı ilə vəhdətdə olan lider kimi mübarizlik rəmzinə çevrildi. Prezident İlham Əliyev 20 ildə həyata keçirdiyi siyasetin nəticəsində Azərbaycanı 30 ilə

nin və onun xalqının rifahını düşünərək bu ali amal uğrunda yorulmaz fəaliyyət göstərib, ömrünü bu yolda fəda etdiyi üçün yaddaşlarda əbədi-yaşarlıq qazanıb. O, hələ sağlığında hər bir azərbaycanlının qelbində əbədi heykəlini qoymuşdu. Məhz Ümummilli Lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə xalqımız tarixin ən səvə çətin sınqlarından alnıaçıq, üzüağ çıxıb, müstəqil dövlətdə yaşamaq və özünü idarə etmək haqqını qorumağı bacarıb. 1987-ci il oktyabr plenumunda Heydər Əliyev SSRİ-nin ovaxtı rəhbəri Mixail Qorbaçovun millətlər arasında ə davət toxumu səpməsinə, ayrı-seçkilik etməsinə, ümumiyyətlə, siyasi xəttinə etiraz əlaməti olaraq Siyasi Büronun üzvlüyüündən və SSRİ Nazırı Soveti Sədrinin birinci müavini vəzifəsinə dən istefə verdi. Bundan istifadə edən ermənilər öz havadarlarının köməyi ilə Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olan Dağlıq Qarabağa və ölkəmizə qarşı ərazi iddialarını açıq şəkildə həyata keçirməyə başladılar.

“Torpaqdan pay olmaz” deyərək
ayağa qalxan ve kükrəyen xalqımızın
haqqı səsi Kreml silklədi. Əllə
diger xalqların qanına batmış keçmiş
SSRİ-nin sabiq rəhbəri Mixail Qor-
baçov xalqın azadlıq, suverenlik ar-
zusunu təpədən-dırnağa qədər silah-
lanmış qanlı ordu ilə susdurmağa çə-
lişdi. Ancaq buna nail ola bilmədi.

- kimiyyətinin birinci dövrünü belə xarakterizə edirdi ki, o dövrlərdə yaranmış iqtisadi potensial bizim böyük sərvətimizdir. Bu sərvət də Azərbaycanın tam sərbəst, heç bir dövlətdən asılı olmayaraq yaşamasına imkan verir. Biz müstəqilliyimizi tam bərpa etdikdən və qarşıda duran vəzifələri həyata keçirdikdən sonra ölkəmizin bu iqtisadi potensialının bəhərələrini Azərbaycanın hər bir vətəndaşı görəcək və bunun sayəsində şəhər, firavan yaşayacaqlar. Prezident İlham Əliyev həmin dövrü belə xarakterize edir: "1991-1993-cü illərdə Azərbaycan xalqı faktiki olaraq sabitlik nədir bilmirdi. Qanunsuz silahlı birləşmələr meydən oxuyurdu, Bakı və digər şəhərlərin küçələrində əli avtomatlı insanlar faktiki olaraq hökmranlıq edirdi, kütłəvi itaətsizlik hökm sürdü. Belə bir vəziyyətdə sabitliyi yaratmaq ancaq Heydər Əliyevin nüfuzu, onun cəsarəti və xalqın ona olan inamı hesabına mümkün idi və xarici sərmayələr də ondan sonra dərhal gəlməyə başlamışdır. Məşhur "Ösrin kontraktı" və neft-qaz sahəsində ondan sonra aparılan işlər o vaxt güclü maliyyə zəmini yaradı. O vaxt atılan addımlar və qəbul edilmiş qərarlar bu gün bizə imkan verir ki, müstəqil iqtisadi siyaset aparaq və beynəlxalq müstəvidə müstəqil ölkə kimi özümüzü təsdiqləyək."

Keçmişindən bəhrələnən, bu günü ilə fəxr edən, gələcəyə yeni-yeni hədəflərlə addımlayan dövlətlər, xalqlar daim “tarixin dərsi” kimi qəbul olunan sərt və çetin sınaqlardan şərəfli çıxır, bundan qürur duyur, varlığını təsdiqləyir, beynəlxalq birliyin fəal üzvü kimi cərəyan edən proseslərə təsir imkanlarına malik olur. Azərbaycan dövləti, xalqı bu ilkə də imza atdı. Belə ki, xalqımızın dövlətçilik tarixində mürəkkəb mərhələlərin olduğu hər kəsə məlumdur. Bütün təzyiqlərə, çətinliklərə baxmayaq, heç bir qüvvə xalqımızın dövlətçilik arzularını, ənənələrin məhv edə bilməyib. Ulu Öndər Heydər Əliyevin istər hakimiyətinin birinci, isterə də ikinci dövründə xidmətlərinin miqyası Onun daim qürurla qeyd etdiyi bu fikirlərini xalqın əyləncəli hərəkəti ilə “Mədəniyyət

siyasi kurs və Prezident İlham Əliyevin bu siyasi kursu uğurla davam etdirməsi faktı dayanır. Son 20 ilə yaxın dövrün xronologiyasını nəzərdən keçirdikdə Azərbaycanın möhkəm təməl üzərində möhtəşəm uğurlara imza atdığını böyük qürur hissi ilə qeyd edirik. 2003-cü il Prezident seçkilərində xalqın böyük əksəriyyətinin səsini qazanaraq Prezident seçilən İlham Əliyev ilk gündən bildirdi ki, Azərbaycanın daha qüdrətli dövlətə çevriləməsi üçün Heydər Əliyev siyaseti davam etdirilməlidir. Cənab İlham Əliyevin 2003-cü ildə Prezident kimi jurnalistlərə ilk müsahibəsində söylədiyi kimi, Azərbaycanda ölkəmizi hərtərəfli inkişaf etdirmək üçün gözəl zəmin yaranıb. Heydər Əliyevin siyaseti Azərbay-

Heydər Əliyevin siyaseti Azərbaycanda çox güclü bir təməl qoyub. Bu təməlin üzərində gözəl binanın inşa edilməsi asan görünə bilər. Amma, eyni zamanda, həyat yerində durmur. Yeni tələblər çıxır, qarşımıza yeni vəzifələr qoyur. Bu gün qürur hissi ilə qeyd edirik ki, ərazi bütövlüyüümüzün bərpası Prezident İlham Əliyevin siyasetinin şah əsəridir. Bu möhtəşəm uğura imza atmaq üçün Azərbaycan böyük yol keçdi, bunun üçün əsl zamanın yetişməsini gözlədi. Ölkəmiz möhkəm təməl üzərində bütün sahələrdə davamlı uğurları, təkmil təcrübəsi ilə diqqətdə oldu, müstəqilliyimizin qarantı kimi də-

yөrlөndirilөn Ordumuz qüdretlөnөrök dүnyanın өn güclü 50 ordusı sırasında qेरarlaşdı. Artıq tarixə qovuşan Qarabağ münaqışosının həlli üçün möhkəm hüquqi baza formallaşdı. Bütün sahələrdə davamlı uğurlara imza atan Azərbaycanın yegənə probemli Qarabağ münaqışosu idi. 2020-ci il sentyabr ayının 27-də Ermenistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan ərazilərini müxtəlif istiqamətlərdən raket atəşinə tutması artıq dövlətimizin və xalqımızın səbir kasasını doldurdu. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevdən “Hücum!” emrini alan Azərbaycanın rəşadətli Orduyu 44 gündə 30 ilin işgallina son qoydu. Müzəffər Ali Baş Komandan bu missiyani da şərəflə yerine yetirdi. İlham Əliyev daim bildirirdi ki, mən nəyi nə zaman et-

nin Anım Günü kimi təsis edilməsi təsadüfi deyil. Xalqımız Qələbəyə gedən yolu hər zaman xatırlamalı, bu Qələbəni bize yaşadan şəhidlərimizi heç zaman unutmamalıdır. Bu Zəfərin Sərkərdəsi isə Ali Baş Koman- dan İlham Əliyevdir. Dövlət başçısı İlham Əliyevin qətiyyəti sayəsində xalqımızın nisqilinə son qoyuldu. Azərbaycan tarixinin yeni şərəfli səhifəsi yazılıdı. Ümummilli Liderin ən layiqli varisi İlham Əliyev ona görə güclü idi ki, müstəqil Azərbaycan dövlətinə rəhbərlik estafetini qəbul edərək böyük siyasətə gəliş Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasi, ictimai, əxlaqi məfkurəsi və mədəniyyəti üzərində formalışmışdı. Belə bir tarixi şəraitdə Ümummilli Lider Heydər Əliyev 2003-cü ilin prezident seçkilərinin həlliəcisi dövründə canından artıq sevdiyi xalqına müräciətlə bildirdi: “Üzümü sizə - həmvətənlərimə tutaraq, qarşidan gələn prezident seçkilərində prezidentliyə namizəd, mənim siyasi varisim, Yeni Azərbaycan Partiyası sədrinin I müavini İlham Əliyevi dəstəkləməyə çağırıram. O, yüksək intellektli, praqmatik düşüncəli, müasir dünya siyasi vətəndaşlığını şərh edir. Bütün bu kimi əhəmiyyətli amillər isə həmdə o deməkdir ki, müqəddəs, sarsılmaz və qüdrətli dövlətimiz etibarlı əllərdədir. Təməli hələ 1993-cü ildə Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş xarici və daxili siyaset kursumuzun dəyişməz olduğu, bu siyasetin yalnız milli maraqlar çərçivəsində aparıldığı göz qabağındadır. İndi bu siyaset dövlət başçımız tərəfindən qloballaşan bəşəriyyətin tələblərinə uyğun olaraq yeni məzmun və keyfiyyətdə uğurla davam etdirilir. Bu gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev atasından əzx etdiyi nadir şəxsiyyətlərə məxsus bu keyfiyyətləri şərəflə daşıyır və böyük əzmlə dövlət idarəciliyinə tətbiq edir, tarixin yeni tələblərinə uyğun olaraq təkmilləşdirib inkişaf etdirir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin bütün sahələrdə başlatdığı işlər sahəsində gördüyü nəhəng layihələri respublikamızın Prezidenti cənab İlham Əliyev layiqincə davam etdirir. Məqsəd isə birdir - Azərbaycan xalqının daha xoşbəxt və firavan yaşamasının təmin edilməsi, ölkəmizin adının ən yüksək zirvələrdə çəkilməsi.

İnnatlı düşünçəli, inşasız dünya sınaşətini və iqtisadiyyatını gözəl bilən, enerjili və təşəbbüskar bir şəxsiyyətdir. İnanıram ki, mənim axıra çatdırma bilmədiyim taleyülü məsələləri, planları, işləri sizin kömeyiniz və dəsteyinizlə İlham Əliyev başa çatdırıb iləcək. Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyinə böyük ümidi laşlaşdırıram.”

Bəli, prezidentlik fəaliyyəti müd-dətində Prezident İlham Əliyev ölkə daxilində və xarici aləmdə məhz hə-min siyasetin daşıyıcısı və davamçısı kimi qəbul edilir. Prezident İlham Əliyevin ölkəyə rəhbərlik etdiyi 2003-cü ildən ötən müddət Azərbay-can tarixinə hərtərəfli və sürətli in-kişaf dövrü kimi daxil olub. Şübhə-siz, sosial-siyasi sabitliyin qorunma-sının, mövcud iqtisadi inkişafin, hər-tərəfli təreqqinin təməlində Ümum-milli Lider Heydər Əliyevin inkişaf strategiyası, onun müəyyənmişləşdirdiyi daxili və xarici siyaset xətti dayanır. O da həqiqətdir ki, Ulu Öndərin əsa-sını qoymuş daxili və xarici siyaset kursunun uğurla davam etdirilməsi, əsaslı olaraq ölkənin əsaslı il-

Azərbaycan həyatının yeni do-vrunu yaşayır. Bu gün də Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi yol davam etdirilir. Azərbaycan inkişaf edir, ən uca zırvələrə qalxır, beynəlxalq aləmdə öz nüfuzunu daha da güclən-dirir. Azərbaycan getdikcə qüdrətli və dayanıqlı ölkəyə çevriləməklə dünya miqyasında öz mövqeyini və yerini möhkəmləndirir. Əməli fəa-liyyəti, xalqına və Vətəninə məhəb-bəti ilə ümumxalq sevgisi qazanan Prezident İlham Əliyev prezidentlik fəaliyyəti müddətində Ulu Öndər tə-rəfindən qarşıya qoyulmuş vəzifələrin öhdəsindən layiqinçə gelir və uğurlara aparır. Bu uğurların əsasını qoymuş Ulu Öndər Heydər Əliyevin adı isə qədirbilen Azərbaycan xalqı-